

<https://>
УДК 021:001.895](100)

Олена Симоненко,

кандидат політичних наук, старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: ellena.wwws@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8698-9280>

БІБЛІОТЕЧНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ДЛЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті розглядається роль інновацій у бібліотеках, їхні можливості та вплив на суспільство. Визначено, що бібліотечні інновації є ключовим чинником у сучасному інформаційному суспільстві, вони сприяють перспективному розвитку бібліотек та забезпеченню їхньої актуальності в динамічному світі. Звертається увага на те, що бібліотеки, щоб залишатися відкритими та доступними центрами знань, повинні адаптуватися до нових технологій та вимог користувачів. Наголошено, що інновації в бібліотеках охоплюють широкий спектр граней, таких, як впровадження сучасних інформаційних технологій, розвиток віртуальних виставок, створення інтерактивних інформаційних сервісів та залучення до співпраці представників різних установ державної влади. При розгляді цієї проблематики особливу увагу приділено дослідженням, які вивчають потреби в інноваціях, запити, фактори, що свідчать про необхідність змін; ставлення до нововведень користувачів і персоналу; особливості процесу реалізації інновацій; ефективність реалізації інновацій. Висновки цього дослідження підкреслюють важливість інновацій у бібліотеках як засобу для забезпечення сталого та перспективного розвитку. Бібліотеки, що успішно впроваджують інновації, стають не лише центрами знань, а й інноваційними хабами, що сприяють освіті, дослідженням і розвитку суспільства в цілому.

Ключові слова: бібліотека, інновації, суспільство, новітні технології, установи державної влади.

Криза, яку наразі переживає світ і українське суспільство зокрема, спонукає фахівців бібліотечної галузі визначати способи її подолання та шукати нові шляхи розвитку своєї діяльності. Перед сучасними бібліотеками стоїть виклик – відповідати вимогам нового часу. Це означає, що бібліотеки

повинні перелаштувати свої традиційні функції так, щоб бути затребуваними у суспільстві. І головне завдання, яке більшість бібліотек ставлять перед собою – вийти зі статусу книгозбірні й перетворитися на повноцінний центр комунікації та культурного середовища, тим самим створивши собі новий імідж.

З іншого боку, розбудова демократичного суспільства та суспільства знань неможлива без відкритого доступу до інформації, однаково рівних умов для інтелектуального розвитку та самореалізації усіх членів суспільства. Ці функції вдало виконує бібліотека, адже вона є однією з інституцій, що сприяє демократизації суспільства.

У цьому контексті важливо згадати про документ, який прийняли країни-члени ООН у сфері розвитку на період після 2015 р. «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року (Порядок денний ООН 2030) [10]. У цьому документі новий Порядок денний ООН 2030 – це інклюзивна та комплексна програма, яка містить 17 цілей сталого розвитку, що охоплюють економічний, екологічний та соціальний розвиток. Оскільки Цілі сталого розвитку є універсальними цілями, Порядком денним ООН 2030 передбачено, що кожна держава розроблятиме і реалізовуватиме національні стратегії для їх досягнення, відстежуватиме і звітуватиме. Зазначимо, що при реалізації цієї програми бібліотекам відводиться важливе місце як ключовим установам, що можуть допомогти в досягненні цих цілей. Адже у всьому світі загальний доступ до інформації дає змогу людям приймати виважені рішення, які можуть покращити їхнє життя. Так само суспільства, які мають вільний доступ до актуальної та потрібної інформації, знаходяться у вигідному положенні для надання якісної освіти, підтримки охорони здоров'я, культури, науки та інновацій, викоринення бідності та нерівності, удосконалення сільського господарства тощо. Під час розробки та втілення цих планів бібліотечна спільнота в кожній країні може показати, що бібліотеки готові виступити економічно ефективним партнером у реалізації пріоритетних напрямів розвитку. А саме: просуваючи універсальну грамотність, включно з медійною, інформаційною та навичками цифрової грамотності; заповнюючи прогалини в доступі до інформації та допомагаючи владі, громадянському суспільству та бізнесу краще зрозуміти місцеві потреби; надаючи інфраструктуру для інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ), допомагаючи людям розвивати свій потенціал для ефективного використання інформації; є центрами науково-дослідних спільнот; зберігають та надають доступ до культурної спадщини рідного краю та світу.

Таким чином, постала нагальна потреба вивчення всіх сторін діяльності бібліотеки як динамічної системи, що постійно змінюється. Це й визначило актуальність запропонованої роботи, спеціально присвяченої дослідженню інноваційної діяльності бібліотек.

Дослідженнями бібліотечних інновацій займаються провідні центри – Національна бібліотека України ім. В. Вернадського, Наукова бібліотека національного університету «Києво-Могилянська академія», Науково-технічна бібліотека НТУУ «КПІ», Українська бібліотечна асоціація.

Інноваційну діяльність бібліотечних установ досліджували такі вчені, як Л. Бабій, Т. Вилегжаніна, Н. Волян, Л. Давидова, Л. Дубровіна, Н. Іванова, Т. Колесникова, А. Пелешишин, Ю. Половинчак, О. Симоненко, А. Чачко та ін.

Коло зарубіжних авторів, які вивчають питання бібліотечних інновацій теж досить велике. До нього входять такі фахівці, як Jane Smith, David Goding, Cleeve Marigold, John R. Secor, Aija Naarala, Karen та Thomas Finlay. Зарубіжні колеги, як правило, аналізують проблеми нововведень, зумовлені використанням електронних інформаційних ресурсів та засобів доступу до них.

Однак проблематика запровадження інноваційних послуг у діяльності бібліотечних установ є недостатньо вивченою, що й викликало необхідність подальших досліджень.

Особливо актуальними інновації в бібліотеках стають у наш час, коли сучасні книгозбірні України зіштовхнулися з безліччю проблем. Більше того, інноваційні зміни, які можуть впроваджувати бібліотеки, будуть корисними не тільки для самих бібліотек, як установ, а й загалом для суспільного розвитку.

Особливе значення в розгляді цієї проблематики мають дослідження, в процесі яких вивчаються потреби в інноваціях, запити, фактори, що свідчать про необхідність змін; ставлення до нововведень користувачів і персоналу; особливості процесу реалізації інновацій; ефективність реалізації інновацій.

Метою цього дослідження є вивчення змісту та перспектив бібліотечних інновацій, їх організації у складних соціально-економічних умовах.

Бібліотека, як організація, що дотримується принципу загальнодоступності своїх інформаційних ресурсів, здатна виступати вагомим чинником подолання кризових явищ. Відправною точкою при їх подоланні є здійснення інноваційної діяльності бібліотеки, тобто інноваційна політика, яка визначає напрями змін, формує підстави для збору інформації, вироблення управлінських рішень та поведінку персоналу. Інакше кажучи,

інноваційна політика бібліотек дає змогу встановити де, що, навіщо і як слід змінити в бібліотеці.

Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність», «інновації – новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного... характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери... це новий продукт (вибір, технологія, організаційна форма), що є результатом практичного застосування наукових і науково-технічних знань, що приводять до успіху на ринку та забезпечує соціальний або інший корисний ефект» [1].

Таким чином, інноваційну політику бібліотек можна визначити як систему ідей, завдань та напрямів, форм та методів їх інноваційного розвитку, що виражає основні цілі та альтернативні можливості бібліотечного розвитку в умовах конкретної кризової ситуації. Інакше кажучи, під інноваціями в бібліотечній сфері слід розуміти результат змін, пов'язаних із розробкою нових або модернізацію вже існуючих продуктів, послуг, технологічних процесів, якісно інших на відміну від попередніх аналогів.

Так само впровадження інновацій чи оригінальних ідей виводить діяльність бібліотек за межі існуючих канонів.

Продовжуючи думку, важливо зазначити, що інноваційні бібліотечні послуги мають потенціал стати не лише тимчасовим рішенням у кризових ситуаціях, але й створити тривалі позитивні зміни в суспільстві. Зокрема, завдяки інноваційним бібліотечним послугам, бібліотеки можуть стати не лише місцями збереження книжок, але й активними центрами, що відповідають на потреби громади в умовах кризи. Ці послуги допомагають забезпечувати доступ до інформації та знань, навчання, підтримці психологічного стану та культурного розвитку.

Важливим аспектом інноваційних бібліотечних послуг є використання сучасних технологій та електронних ресурсів. Це дає змогу зробити доступ до інформації більш широкому загалу населення. Електронні книги, бази даних, онлайн-курси та вебінари роблять освіту та інформацію доступними незалежно від географічного положення чи обставин.

Крім того, бібліотеки можуть створювати простори для зустрічей, обміну думками та взаємодії між людьми. Це підтримує соціальну спільноту, сприяє обміну досвідом та знаннями. Своєю чергою культурні заходи, виставки, лекції та дискусійні клуби створюють можливості для розвитку та відновлення національної свідомості.

Прикладом такого позитивного досвіду впровадження інновацій у бібліотечних установах України є діяльність підрозділів Національної

бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ). У цій установі інновації впроваджуються у всіх підрозділах: активно використовуються варіанти роботи з користувачем, підґрунтям яких є інформаційні технології, зокрема, створення власних електронних продуктів, медіатек, влаштування віртуальних виставок, презентації, скайп-конференції; яскраво і сучасно оформлена інформація, присвячена ювілейним датам та заходам, що проводяться в бібліотеці.

З іншого боку, нові технології дають змогу працівникам бібліотечної сфери яскравіше проявити свої здібності. Одним із таких прикладів є створення сучасного електронного ресурсу, для якого, щоб він був ефективним та відповідав усім вимогам користувачів, бібліотечні фахівці використовують різні інноваційні методи: розміщують електронний каталог, який є максимально зрозумілим користувачеві, має зручну форму пошуку та містить доступ до всіх необхідних публікацій; важливе місце в структурі бібліотечної діяльності займає виставкова робота, що є засобом розкриття інформаційних ресурсів книгозбірні, її візитною карткою, відображаючи стиль бібліотеки і творчі можливості персоналу; застосовують різноманітні форми зворотного зв'язку; створюють та презентують затребуваний інформаційно-аналітичний продукт тощо.

Окремо слід звернути увагу на впровадження інноваційних бібліотечних послуг під час воєнних дій РФ проти України. У складний для нашої країни час, інноваційні бібліотечні послуги можуть відігравати важливу роль у подоланні кризових ситуацій і наданні підтримки населенню. Зокрема, по-перше, – це інформаційна підтримка: бібліотеки можуть створювати спеціальні онлайн-ресурси та портали, що містять інформацію про права людини, гуманітарні організації та доступні послуги; підтримку вимушеним переселенцям. Такі послуги вже створені в НБУВ. Вони сприяють забезпеченню освіти, розвитку та відновленню нормального життя. По-друге, – бібліотеки можуть створювати центри та культурні простори, які зосереджатимуться на збереженні та презентації культурної спадщини та ідентичності нашого народу. Це може включати організацію виставок, лекцій та інших заходів, що сприятиме підтримці національної культури та традицій.

Проаналізувавши, визначими окремо головні постулати щодо запровадження інноваційних бібліотечних послуг, що можуть бути ефективним засобом подолання кризових явищ у суспільстві:

1. Доступ до інформації: бібліотеки можуть надати широкий доступ до інформації і знань, що допоможе людям зрозуміти та розв'язати проблеми, пов'язані з кризовими явищами. Адже, бібліотеки мають

потенціал стати центром збору, організації та поширення інформації про кризу, її наслідки та шляхи подолання, використовуючи як вітчизняний, так і зарубіжний досвід. Бібліотеки можуть забезпечити доступ до електронних ресурсів, баз даних, електронних книг, журналів та інших цифрових матеріалів, які будуть корисними для людей у час кризи. Важливою складовою інноваційних бібліотечних послуг може бути підвищення рівня інформаційної грамотності серед користувачів. Бібліотеки мають ресурси для організації тренінгів та навчальних програм, спрямовані на навчання людей критично мислити, оцінювати достовірність інформації, розуміти принципи фейків та маніпуляцій в медіа.

2. Інноваційні технології: бібліотеки можуть впроваджувати нові технології, як-от віртуальна реальність, розширена реальність тощо, для створення нових, захоплюючих та ефективних способів надання послуг. Наприклад, це може бути використання віртуальних турів по музеях або інтерактивних додатків для самостійного навчання, вебконференції, вебінари, електронні курси, дистанційні консультації тощо. Це дасть змогу забезпечити доступ до освітніх та культурних ресурсів. Особливо це стало актуальним під час епідемії COVID-19 та повномасштабного військового вторгнення РФ на територію України. Віртуальні послуги, які надають бібліотеки, здатні забезпечити користувачам можливість отримати необхідну інформацію та знання без прямого фізичного контакту.

3. Спільнота та підтримка: бібліотеки можуть стати центром спільноти та місцем, де люди знаходять підтримку і взаємодію. Вони спроможні організувати онлайн-зустрічі, клуби за інтересами, дискусійні групи. У бібліотек також є ресурс для запровадження інноваційних бібліотечних послуг, спрямованих на психологічну підтримку користувачів у період кризи. Це можуть бути рекомендації бібліотечного продукту та послуг із саморозвитку та подолання стресу, доступ до відповідних ресурсів для зняття тривоги й підтримки психічного здоров'я.

4. Партнерство з іншими установами: запровадження інноваційних бібліотечних послуг може сприяти створенню партнерства з іншими установами та організаціями, які також працюють над подоланням кризи. Успіху можна досягти при співпраці з урядом, парламентом, органами місцевого самоврядування, неприбутковими організаціями, медичними установами та іншими партнерами, щоб спільно розробляти та реалізувати ініціативи, спрямовані на підтримку громади в період кризи. Це можуть бути спільні програми, розповсюдження інформації, проведення єдиних заходів або використання загальних ресурсів. Наприклад, однією з істотних сторін діяльності бібліотеки може бути її робота з інформа-

ційно-аналітичним забезпеченням парламенту, адже законотворчий процес завжди пов'язаний з підготовкою великого обсягу матеріалів – інформаційне та аналітичне забезпечення, протоколювання, діловодство, організація проведення засідань тощо. Бібліотека, як наукова установа в галузі інформаційно-аналітичної діяльності, сьогодні може зайняти активну позицію, запропонувавши ефективну співпрацю. Між іншим, останнім часом дедалі більше зростає науковий інтерес фахівців до цього напряму роботи бібліотек.

О. Симоненко так пояснює це у своїх наукових роботах: «Сучасні політичні та соціально-економічні перетворення у нашій державі, створюють принципово нові умови для розвитку бібліотек. Зокрема, під час розробки ефективних реформ та розв'язання актуальних проблем суспільного розвитку, органи державної влади працюють із великим обсягом комплексних питань і принципово важливо для них мати достатньо ресурсів для забезпечення політики якісним експертним знанням. З огляду на це, базована на об'єктивних доказах інформація, важливим аспектом якої є ефективне використання експертних і наукових розробок, має позитивні політичні наслідки. Тому значною мірою досягнення цих завдань можуть взяти на себе бібліотеки...» [2].

Окремо О. Симоненко наголошує на інформаційно-аналітичному партнерстві бібліотеки з органами державної влади як одній із перспективних форм роботи сучасних бібліотек: «Прикладом такого позитивного досвіду є діяльність підрозділів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ), за активної участі Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ НБУВ) та Національної юридичної бібліотеки (НЮБ НБУВ). Саме ці підрозділи орієнтовані на зміцнення співробітництва з органами державної влади України та стали центрами публічного доступу до інформації, а також сприяють реалізації відповідних конституційних прав і свобод громадян України, забезпечують поінформованість громадян щодо державотворчих і демократичних процесів у країні, здійснюють інформаційну підтримку діяльності органів державної влади та управління, створюють нові комунікаційні зв'язки між державними установами та суспільством, сприяють залученню громадян до використання сучасної інформаційної інфраструктури держави, організують навчання з опанування новими інформаційними технологіями різних соціальних груп населення» [2].

Цікавим є досвід передових бібліотек світу, які активно використовують інноваційні форми роботи, а також намагаються стати найпопулярнішим місцем для комунікації влади та суспільства, навчання і відпочинку,

створюють нові шляхи для ефективної роботи. З іншого боку, на важливу роль бібліотек у супроводі роботи сучасного парламенту вказує й аналіз структури апаратів парламентів різних країн, що дає змогу виділити кілька моделей організаційного співвідношення бібліотек та інформаційно-аналітичних служб в роботі парламенту. Цю проблематику детально розкриває О. Симоненко в статті «Досвід політико-комунікативних практик зарубіжних бібліотек з органами державної влади» [5], де показує, що зарубіжні бібліотеки в сучасних умовах стали важливою складовою інформаційної інфраструктури держави.

Звернемося до детальнішого розгляду впровадження інновацій у зарубіжних бібліотеках.

Як показує досвід цих країн, особливо в час кризи, світова бібліотечна спільнота активно шукає нові ідеї, форми та методи роботи, впроваджує інновації, щоб бути затребуваними населенням. Такий досвід різних країн світу може стати корисним джерелом ідей та ініціатив для українських бібліотек.

Наприклад, цікаві інновації ввели бібліотеки Данії. Модель «відкритої бібліотеки», яку запровадила ця країна, – це найуспішніше нововведення бібліотечних установ за останні роки. Такими нині є 180 з 450 датських бібліотек. У чому суть таких книгозбірень? У години, коли робочий день уже закінчився, читачі можуть самі відчиняти двері в бібліотеку. Увійти в будівлю можна за допомогою читацького квитка, медичної карти, яку має кожен датчанин, або спеціальної картки з вбудованим чипом для верифікації користувача. Порядок і безпеку забезпечує система відеоспостереження. Така бібліотека самообслуговування може працювати в режимі 24/7, тобто безперервно [14]. До речі, подібна модель роботи бібліотек практикується не лише в Данії, а й також в інших європейських країнах – Швеції, Норвегії та Ірландії.

Цікавим є досвід однієї з публічних бібліотек Сінгапура, де успішно функціонує новий сервіс – музична студія, яка називається «Silent Studio» (Тиха Студія). Вона названа так тому, що в ній встановлено обладнання, яке мінімізує гучність звуку і тим самим не турбує інших відвідувачів бібліотеки. Створивши таку студію, бібліотека сподівається залучити у свої зали чимало музикантів, особливо молодих, які відточуватимуть тут свою майстерність, створюватимуть нові музичні композиції та влаштовуватимуть jamming sessions. Крім того, у студії дуже зручно прослуховувати колекцію різних бібліотечних музичних матеріалів, записаних на CD, DVD, переглядати аранжування та друківані музичні видання. Також користувачі таких бібліотек можуть приходити зі своїми переносними музичними

інструментами (гітарами, контрабасами) або користуватися бібліотечними музичними інструментами [12].

Доречно згадати й про те, що публічний доступ до ІКТ та навичок у зарубіжних бібліотеках дає змогу людям подавати заяви про прийом на роботу. Кваліфіковані бібліотечні співробітники можуть допомогти своїм користувачам оформити електронну заяву, підготувати супровідні документи та знайти гарну роботу.

Наприклад, у Словенії у Міській бібліотеці Любляни працює Інформаційна служба зайнятості, яка щороку допомагає близько 1200 людям, чимало з яких бездомні або отримують соціальні дотації, знайти роботу. Бібліотечні працівники навчають навичкам медійної та інформаційної грамотності, написанню резюме та подачі заяви про прийом на роботу. Оскільки багато безпритульних користувачів бібліотеки страждають від наркотичної залежності, бібліотека тісно співпрацює з Центром запобігання та лікування наркотичної залежності при Університетській психіатричній лікарні Любляни в підтримці, відновленні та соціальній участі нужденних [13].

Щороку 250 тис. мешканців Європейського Союзу знаходять роботу за допомогою публічної бібліотеки. Публічні бібліотеки допомогли 4,1 млн осіб, які проживають у Європейському Союзі, у питаннях, пов'язаних з працевлаштуванням, та 1,5 млн осіб знайти роботу [10]. Публічний доступ до ІКТ та навичок дає змогу людям знаходити роботу, оскільки сьогодні в багатьох сферах пошук співробітників здійснюється через інтернет.

Таким чином, аналіз нових форм роботи бібліотек світу дає змогу дійти висновку про те, що світове бібліотечне співтовариство активно шукає нові ідеї, форми і методи роботи, впроваджує інновації, щоб бути затребуваними в суспільстві. Так само досвід різних країн світу може виявитися корисним джерелом ідей та ініціатив.

Отже, завдяки інноваційним послугам, бібліотеки можуть слугувати не тільки, як книгозбірні, але й стати активними центрами, що відповідають вимогам сучасного суспільства. Особливої актуальності це набуває в умовах кризових явищ (пандемії, економічні, екологічні, міграційні, включно з ситуаціями воєнного стану тощо). Інноваційні бібліотечні послуги мають потенціал стати не лише тимчасовим рішенням у кризових ситуаціях, але й створити тривалі позитивні зміни, адже вони допомагають забезпечувати доступ до інформації та знань, навчання, підтримку психологічного стану та культурного розвитку. Це так само дає змогу бібліотекам відповідати на виклики часу.

Список бібліографічних посилань

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV (зі змінами від 16.10.2012 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
2. Симоненко О. Сучасна практика участі бібліотек у комунікації між владою та суспільством. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2020. Вип. 57. С. 36–45. <https://doi.org/10.15407/np.53.203>
3. Симоненко О. Досвід політико-комунікативних практик зарубіжних бібліотек з органами державної влади. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 53. С. 203–212. <https://doi.org/10.15407/np.53.203>
4. Симоненко О. Роль бібліотек та інформаційно-аналітичних служб у супроводі роботи сучасного парламенту: зарубіжний досвід. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 52. С. 297–310. <https://doi.org/10.15407/np.52.297>
5. Симоненко О. Зарубіжний досвід комунікаційної політики бібліотек: сучасна практика та нові виклики. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2020. Вип. 58. С. 290–303. <https://doi.org/10.15407/np.58.290>
6. Choi W. Development and application of mobile technology in South Korean libraries. *Libri*. 2009. Vol. 59. Pp. 14–22.
7. The District of Columbia Public Library. URL: <http://www.dclibrary.org/>
8. Inovācijas bibliotēkā. URL: <http://dom.lndb.lv/data/obj/file/244247.pdf>
9. Хімч Я. О. Інноваційні зміни в бібліотеці на основі проектного, кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек : посіб. для бібліотекарів за програм. підвищ. кваліфікації / Укр. бібл. асоц., НАКККіМ, Центр безперерв. інформ.-бібл. освіти, Голов. тренінг. центр для бібліотекарів. Київ : Самміт-книга, 2012. 88 с. URL: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00JGZP.pdf
10. Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
11. Myshchak I. Legal provision of cultural heritage protection under the conditions of russian military aggression against Ukraine. *Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2022. (2). Pp. 76–87.
12. National Library Board. URL: <https://www.nlb.gov.sg/main/home>
13. Narodna in univerzitetna knjižnica. URL: <https://www.nuk.uni-lj.si/>
14. Larsen J. Open Libraries in Denmark, *Scandinavian Library Quarterly*, 2013. (3). Pp. 46–75.

References

1. Zakon Ukrainyiny “Pro innovatsiynu diyalnist” vid 4 lypnya 2002 r. № 40-IV (zi zminamy vid 16.10.2012 r.) [Law of Ukraine On Innovative Activity dated July 4, 2002 No. 40-IV (as amended on October 16, 2012).]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy: vebportal – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine: webportal* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
2. Symonenko, O. (2020). Suchasna praktyka uchasti bibliotek u komunikatsiyi mizh vladoyu ta suspilstvom [Modern practice of libraries’ participation in communication between government and society]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactios of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 57, 36-45 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.53.203>
3. Symonenko, O. (2019). Dosvid polityko-komunikatyvnykh praktyk zarubizhnykh bibliotek z orhanamy derzhavnoi vlady [Experience of political and communicative practices of foreign libraries with state authorities]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactios of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 53, 203-212 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.46.197>
4. Symonenko, O. (2019). Rol bibliotek ta informatsiyno-analitchnykh sluzhb u suprovodi roboty suchasnoho parlamentu: zarubizhny dosvid [The role of libraries and information and analytical services in supporting the work of the modern parliament: foreign experience]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactios of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 52, 297-310 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.52.297>
5. Symonenko, O. (2020). Zarubizhnyy dosvid komunikatsiynoyi polityky bibliotek: suchasna praktyka ta novi vyklyky [Foreign experience of library communication policy: modern practice and new challenges]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactios of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 58, 290-303 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.58.290>
6. Choi, W. (2009). Development and application of mobile technology in South Korean libraries. *Libri*, 59, 14-12.
7. The District of Columbia Public Library. Retrieved from <http://www.dclibrary.org/>
8. Inovācijas bibliotēkā [in Latvija]. Retrieved from <http://dom.lndb.lv/data/obj/file/244247.pdf>

9. Khimich, Ya. (2012). Innovatsiyni zminy v bibliotetsi na osnovi proektnoho, kadrovoho menedzhmentu ta initsiatyvnoyi diyalnosti bibliotek: posib. dlya bibliotekariv za proham. pidvyshch. kvalifikatsiyi [Innovative changes in the library based on project, personnel management and initiative activities of libraries: manual. for librarians for programs. increase qualifications]. Ukr. bibl. asots., NAKKKiM, Tsentr bezpererv. inform.-bibl. osvity, Holov. treninh. tsentr dlya bibliotekariv [in Ukrainian]. Retrieved from https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00 JGZP.pdf

10. Peretvorennya nashoho svitu: poryadok dennyy u sferi staloho rozvytku do 2030 roku [Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

11. Myshchak, I. (2022). Legal provision of cultural heritage protection under the conditions of russian military aggression against Ukraine. *Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 2, 76-87.

12. National Library Board. Retrieved from <https://www.nlb.gov.sg/main/home>

13. Narodna in univerzitetna knjižnica [in Slovenski]. Retrieved from <https://www.nuk.uni-lj.si/>

14. Larsen, J. (2013). Open Libraries in Denmark, *Scandinavian Library Quarterly*, 3, 46-75.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2023.

Olena Symonenko,

PhD (Political Science), Senior Researcher,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holosiiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: ellena.wwws@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8698-9280>

Library Innovations as a Tool for Perspective Development: Ukrainian and Foreign Experience

The article examines the role of innovations in libraries, their possibilities and impact on society. It was determined that library innovations are a key factor in the modern information society, they contribute to the libraries prospective development and ensure their relevance in a dynamic world. Attention is drawn to the fact that libraries, in order to remain open and accessible centers of knowledge, must adapt to new technologies and users requirements. It was emphasized that innovations in libraries cover a wide range of aspects, such as the introduction of modern information technologies, development of virtual exhibitions, creation of interactive information services and involvement

of representatives of various state authorities. Special attention in considering this issue is given to research the needs for innovations, requests, factors that indicate the need for changes; attitude to innovations of users and staff; peculiarities of the innovation implementation process; efficiency of innovation implementation. The findings of this study emphasize the importance of innovation in libraries as a means to ensure sustainable and forward-looking development. Libraries that successfully implement innovations become not only centers of knowledge, but also innovation hubs that contribute to education, research, and development of society as a whole. It becomes especially relevant in time of crisis phenomena (pandemic, economic, ecological, migration, including situations of martial law, etc.). Innovative library services have the potential to be not only a temporary solution in crisis situations, but also to create lasting positive changes, as they help ensure access to information and knowledge, learning, psychological support and cultural development. This, in turn, allows libraries to meet modern challenges.

Keywords: library, innovations, society, new technologies, state authorities.